
Декларация на Комитета на министрите относно защитата и насърчаването на разследващата журналистика

Декларация на Комитета на министрите относно защитата и насърчаването на разследващата журналистика

(приета от Комитета на министрите на 26 септември 2007 г. на 1005-та среща на представителите)

Комитетът на министрите на Съвета на Европа,

» Като припомня чл.10 от Европейската конвенция за правата на човека, който гарантира свободата да се получават и разпространяват информация и идеи без намесата на държавните органи и независимо от границите;

» Като припомня също така своята декларация относно свободата на изразяване и информация от 29 април 1982 г. и относно свободата на политическите дебати в медиите от 12 февруари 2004 г. и като повтаря отново, че свободните и независими медии са важни за гарантиране на правото на хората да бъдат напълно информирани по въпроси от обществена значимост и на правото да могат да наблюдават държавните органи и обществените дела, принципи потвърдени многократно от Европейския съд за правата на човека;

» Убеден, че най-основната функция на медиите като обществен пазач и като част от системата за възпиране и контрол в демокрацията би била сериозно парализирана, ако не се насърчава разследваща журналистика, спомагаща за разкриването на правните или етични злини, които в противен случай биха останали съзнателно скрити, и така тя да може да дава своя принос за формирането на просветено и активно гражданско общество, както и за въвличането на обществото като цяло в обществените процеси;

» Като признава в същия контекст важната работа, извършена от разследващата журналистика, която се ангажира с точно, задълбочено и критично отразяване на събития, към които публиката проявява специален интерес, работа, която често изисква продължително и трудно изследване, събиране и анализиране на информация, разкриване на неизвестни факти, доказване на предположения и получаване на потвърждаващи доказателства;

» Като подчертава обаче, че разследващата журналистика трябва да бъде различавана от тези журналистически практики, които обхващат навлизането в личния и семейния живот на хората и изваждането им на показ по начин, несъвместим с чл.8 и 10 от Европейската конвенция за правата на човека и свързаните с нея решения на Европейския съд за правата на човека;

» Като има предвид също така, че разследващата журналистика би имала полза от трайното прилагане от страна на журналистите на доброволно приетите правила, като професионалните етични кодекси, отразяващи напълно уважението към правата на другите хора и ролята и отговорността на медиите в демократичното общество;

» Като смята, че поради самата ѝ същност разследващата журналистика е от особено значение в периоди на кризи, понятие, което включва, но не е ограничено само до войни, терористични атаки и естествени и предизвикани от човека бедствия, когато може би е най-силно изкушението да се ограничи свободният поток от информация поради причини за сигурност или обществена безопасност;

» Изпълнен със съзнанието, че в развиващите се демокрации насърчаването и развитието на разследващата журналистика са особено важни за стимулирането на свободно обществено мнение и за насаждането на демократична политическа култура, като в същото време, те се намират в голяма опасност от евентуално нарушаване;

» Като припомня Препоръка 1506 (2001) на ПАСЕ относно свободата на изразяване и информация в медиите в Европа и специално изразената в нея загриженост по повод продължаващото използване на насилие като средство за сплашване на разследващите журналисти;

» Като припомня своята Препоръка № R (2000) 7 относно правото на журналистите да не разкриват своите източници на информация;

» Като приветства развитието на съдебната практика в някои държави членки, където се наблюдава тенденцията да се потвърждава и да се поддържа правото на журналистите да разследват проблеми от обществен интерес, да разкриват факти и да изразяват мнение относно тези проблеми без намесата на държавните органи,

» Декларира своята подкрепа за разследващата журналистика, която служи на демокрацията.

» Призовава държавите членки да защитават и да насърчават разследващата журналистика, като имат предвид чл.10 от Европейската конвенция за правата на човека, съответните решения на Европейския съд за правата на човека и други стандарти на Съвета на Европа и в същия контекст:

- да вземат подходящи мерки, където това е възможно, насочени към осигуряване на личната сигурност на медийните работници, особено на заетите с разследваща журналистика и бързо да разследват всички случаи на насилие или на заплахи срещу журналисти;
- да осигурят свободата на придвижване на медийните работници и достъпа им до информация в съответствие със стандартите на Съвета на Европа, както и да улеснят критичното и задълбочено отразяване на събитията в служба на демокрацията;
- да осигурят правото на журналистите да защитават своите източници на информация в съответствие със стандартите на Съвета на Европа;
- да осигурят такива условия, при които не се злоупотребява с лишаването от свобода, непропорционалните парични санкции, забраната за упражняване на журналистическата професия, задържането на професионални материали или претърсването на сгради, за да се сплашат медийните работници и по-специално разследващите журналисти;
- да вземат предвид и да включат във вътрешното законодателство, където това е подходящо, последните решения на Европейския съд за правата на човека, които тълкуват чл.10 от Европейската конвенция за правата на човека като разпростиращ своята защита не само върху свободата на публикуване, но също и върху журналистическото проучване, който е съществен стадий, предшестваш разследващата журналистика.

» Привлича вниманието на държавите членки към тревожните явления напоследък, които биха могли да имат обратен ефект върху журналистическата дейност и особено върху разследващата журналистика и призовава държавите членки, ако това е подходящо, да вземат оздравителни мерки в съответствие със стандартите на Съвета на Европа, когато се изправят пред следните ситуации:

- очевидна тенденция към засилване на ограниченията на свободата на изразяване и информация в името на защитата на обществената сигурност и борбата с тероризма;
- съдебни дела, заведени срещу медийни работници за получаването или публикуването на информация от обществен интерес, за която държавните органи нямат основателна причина да държат в тайна;
- случаи на немотивирано следене на журналисти, вкл. наблюдение на техните комуникации;
- законодателни мерки, взети или преследвани, с цел ограничаване на защитата, предоставена на тези, които сигнализират за нарушения;

» Приканва медиите, журналистите и техните съюзи да насърчават и да подкрепят разследващата журналистика, като спазват правата на човека и прилагат високи етични стандарти.

» Призовава държавите членки да разпространяват широко настоящата декларация, където е възможно заедно с превод, и да я направят достояние на съответните държавни органи, законодателите и съдебните органи, както и да я предоставят на журналистите, медиите и техните професионални организации.